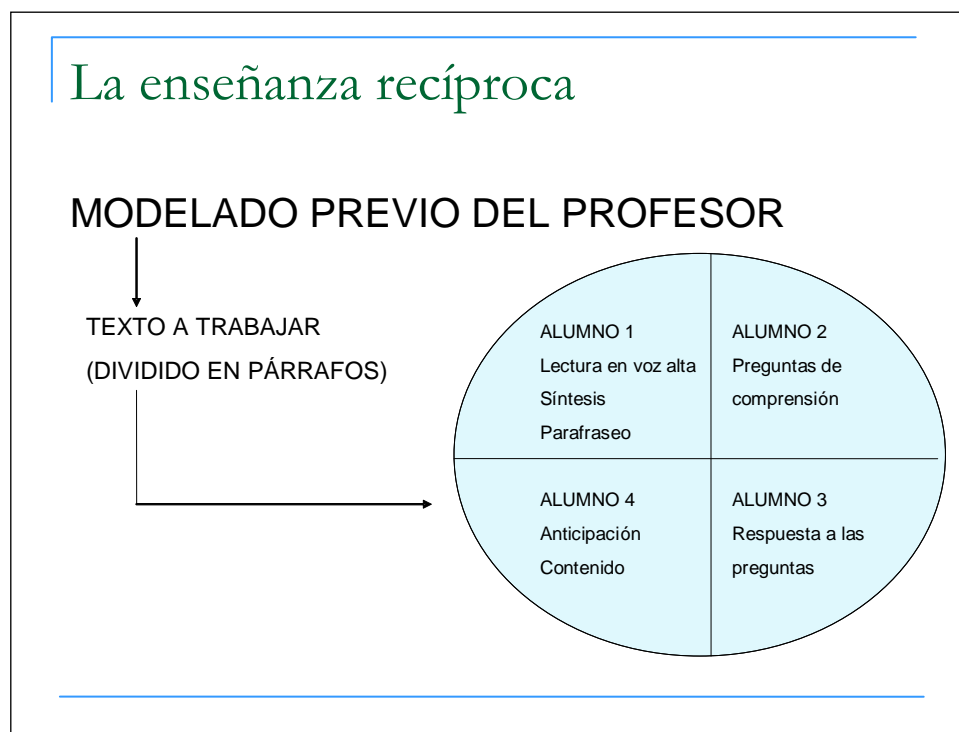

3. ENSENYAMENT RECÍPROC

<p>NOM:</p>	<p>ENSENYAMENT RECÍPROC</p>
<p>DESCRIPCIÓ:</p>	<p>La idea bàsica d'aquest mètode, creat per Palincsar i Brown (1984), és que "recíprocament els estudiants s'ensenyin". Cada un realitza una funció diferent, però complementària, per aconseguir un objectiu comú, i ensenya als altres a fer-la quan sigui el seu torn.</p> <p>S'utilitza especialment per treballar la comprensió lectora de textos complexos, ja sigui de textos literaris, notícies, etc., com d'enunciats dels problemes matemàtics. És important que el text per llegir sigui un text complex que demandi la cooperació dels alumnes per comprendre'l. Si individualment el text pot ser comprès fàcilment, el mètode perd el seu sentit. En el cas que es seleccioni un text de més d'un paràgraf seria adient assenyalar en quin moment els alumnes han d'aturar la roda de lectura.</p> <p>Així doncs, per a cada un o dos paràgrafs, en funció de l'edat, etc., cada membre de l'equip haurà de realitzar una de les funcions bàsiques per a la comprensió lectora següents:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Membre 1. <u>Llegir en veu alta i resumir</u>: llegeix en veu alta la part del text indicada i sintetitza'n les idees clau. En el cas que els alumnes presentin dificultats per a la lectura en veu alta, la síntesi de les idees clau les pot fer el membre 2. b) Membre 2. <u>Formulació de preguntes</u>: formula interrogants de comprensió lectora. És important que el docent ajudi els alumnes a formular les preguntes amb un nivell diferent de dificultat (literals, inferencials i profundes). c) Membre 3. <u>Respondre a les preguntes</u>: identificar un fet, una dada, realitzar inferències, extrapolar una idea, valorar críticament una opinió, etc. d) Membre 4. <u>Anticipar</u>: anticipar el contingut del paràgraf següent (o títol/lectura d'imatges). De què anirà el text? Com continuarà? Quines dades encara no han aparegut? <p>Per a la lectura del paràgraf següent, es poden rotar les</p>

	<p>funcions de manera que el membre 2 comenci la lectura en veu alta i el resum, el membre 3 faci les preguntes, el 4 les contesti i l'1 anticipi, i anar rotant fins que tots els alumnes hagin realitzat totes les funcions. Per tant, seria recomanable variar les funcions de cada alumne dins del grup. Tot això es farà o no en funció de la correcta assimilació de la funció corresponent per part de cada participant.</p>
<p>FASES D'APLICACIÓ:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Selecció d'un text complex. 2) Selecció i composició del grup. És preferible que els grups siguin heterogenis en relació amb el nivell de competències dels membres respecte al tipus de tasques que han de realitzar. Per tant, la selecció l'hauria de fer el docent. 3) Formació prèvia en relació amb les funcions que s'han de realitzar per a la comprensió lectora. <ol style="list-style-type: none"> a) <u>Llegir en veu alta i resumir</u>: síntesi de les paraules clau de cada paràgraf. b) <u>Formular preguntes</u>: ajudar els alumnes a formular interrogants de comprensió de diferent nivell de dificultat (literal, inferencial i profund). c) <u>Respondre a les preguntes</u>: ajudar els alumnes a identificar un fet, una dada, realitzar inferències, extrapolar una idea, valorar críticament una opinió, etc. d) <u>Anticipar</u>: donar indicacions per poder estimar el contingut de la part següent del text mitjançant interrogants, per exemple: si jo fos l'autor del text, com continuaria?, quines dades no han aparegut encara? <p>Seria molt recomanable realitzar un modelatge previ de les funcions partint de la pràctica dels mateixos alumnes.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) Funcionament i seguiment dels grups. 5) Avaluació. S'avaluarà el desenvolupament correcte de cada funció, la comprensió individual del text i el producte elaborat en grup (si és el cas).
<p>ORIENTACIONS:</p>	<p>El paper del professor és clau. Seria convenient modelar, primer, les diferents funcions que haurà</p>

	d'exercir cada un dels membres de l'equip i, després, realitzar el seguiment continuat del compliment de les tasques, intentant millorar la seva qualitat i complexitat.
BIBLIOGRAFIA:	<ul style="list-style-type: none"> – Palincsar, A. i Brown, A. (1984). "Reciprocal teaching of comprehension-fostering and metacognitive strategies". <i>Cognition and Instruction</i>, 1, 117-175. – Soriano, M.; Vidal-Abarca, E. i Miranda, A. (1996). "Comparación de dos procedimientos de instrucción en comprensión y aprendizaje de textos: instrucción directa y enseñanza recíproca". <i>Infancia y Aprendizaje</i>, 74, 57-65.

Duran, D. "¿Solos ante el peligro? Las gafas que nos impiden ver la importancia de las interacciones entre los alumnos". A: Castelló, M. (coord.). *Enseñar a pensar. Sentando las bases para aprender a lo largo de la vida*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, 2007.

<http://antalya.uab.es/ice/grai/>

Ensenyament recíproc, un mètode per a la comprensió de textos

Sens dubte, la comprensió lectora és una competència bàsica per als nostres alumnes, imprescindible per a l'èxit escolar. Com tota competència, ha de ser ensenyada deliberadament i una bona manera pot ser fent aflorar els diferents procediments que la nostra ment realitza durant el procés lector. Palincsar i Brown van creure que les funcions cognitives que un lector expert realitza simultàniament i de forma inconscient podien ser distribuïdes entre els membres d'un equip. D'aquesta manera, la carrega cognitiva que requereix la complexa activitat lectora pot ser repartida entre ells, ajudant-se a comprendre el text.

Lògicament aquest mètode, en el qual es distribueixen funcions per a un objectiu d'equip, ens va bé per a la comprensió de textos, la dificultat del quals estiguin per sobre del que els membres de l'equip podrien comprendre per si sols. No és difícil, per als docents, trobar textos interessants però moltes vegades els deixem de banda perquè són massa complexos per als nostres alumnes. Aquest pot ser el moment indicat per utilitzar l'ensenyament recíproc. En un fragment de la narració que us posem a continuació, un docent ha decidit utilitzar per primer cop aquests mètode amb els seus alumnes.

—A ver si lo he entendido bien. Yo tengo que leer el texto en voz alta y, cada vez que acabe una página, he de resumiros lo que he leído. Después, Adolfo pensará unas preguntas sobre lo que acabamos de leer y las dirá en voz alta. Entonces, Pilar tiene que contestar estas preguntas y, cuando lo haya hecho y antes de que yo lea la página siguiente, Maite ha de intentar adivinar cuál será su contenido.

—¡Exacto, Daniel! ¡Al menos eso mismo es lo que yo he entendido! —interviene Pilar—. A lo largo de la lectura de este primer texto, cada uno de nosotros ha de ir haciendo lo que has dicho. Pero el próximo día, cuando pasemos al segundo texto, intercambiaremos las funciones y el compañero de nuestra izquierda pasará a encargarse de lo que nosotros hacemos hoy.

—¡Qué lío! —exclama Adolfo—. ¿No sería más fácil que cada uno leyera el texto y después lo comentáramos, como ya hemos hecho otras veces?

—Por lo que parece —responde Daniel—, en esta actividad se intenta que cada uno de nosotros practique una de las funciones mentales que un buen lector realiza simultáneamente y de manera coordinada. Así nos resultará más fácil aprender.

—Pero, ¿qué se cree el profesor? ¿Qué no sabemos leer o qué? —añade Maite, y, antes de que nadie pueda responderle, alza la mano—: ¡Profe! ¿Puedes venir un momento?

—¡Claro! ¿Qué queréis? ¿Habéis comprendido qué hay que hacer?

—Bueno, más o menos. Lo que no entendemos es por qué tenemos que leer un texto entre todos. Yo hace tiempo que sé leer solita...

—¡No pretendo que aprendáis a leer! Ya sé que sabéis hacerlo. Y especialmente algunos, como tú, Maite, sois muy buenos lectores. Se trata de que mejoréis algunas técnicas, como la de sintetizar las ideas principales del texto, saber formular buenas preguntas que vayan más allá del texto, ser capaz de responderlas recurriendo a vuestros conocimientos de otras asignaturas y vuestra experiencia, y aprender a predecir, antes de leerlo, cómo continuará el texto. La anticipación es una de las cualidades más importantes que ha de dominar un buen lector. ¿Okav?

Maite asiente con la cabeza, pero a regañadientes. Daniel coge el relevo:

—Sí. Pero dime cómo sabremos que hacemos bien el resumen, las preguntas y las respuestas o las predicciones.

—Lógicamente tenéis que ayudaros unos a otros y, si alguien formula una pregunta muy sencilla, como «¿Cuál es el nombre del protagonista de la historia?». Deberéis animarle a que vaya más allá y formule otras mejores: o, si quien tiene que responder la pregunta no sabe la respuesta, tendréis que darle pistas y explicarle en qué se ha de fijar la próxima vez para averiguar qué es lo importante en el texto...

—Pero ¿y tú? ¿Nos ayudarás? —le interrumpe Pilar.

—¡Pues claro que sí! Yo iré pasando por los diferentes grupos, resolviendo dudas y ayudando a mejorar a cada uno en su función. ¿Lo habéis entendido?

(Monereo i Duran 2002: 51-52)

Com podem observar, les quatre funcions (llegir i resumir, interrogar, respondre i anticipar) són repartides entre els membres de l'equip, creant una interdependència de funcions. Aquestes funcions poden anar canviant al llarg dels fragments del text o en diferents sessions. L'aprenentatge d'aquests procediments és important i per això el docent ha d'ajudar a adquirir-los. En definitiva, es pretén que els alumnes les interioritzin per poder llegir, en un futur, textos sense ajuda dels altres.

Algunes de les fases d'aquest mètode poden ser:

1. *Composició heterogènia de l'equip*. Igual que en qualsevol altre mètode d'aprenentatge cooperatiu, caldrà que els equips siguin heterogenis, també pel que fa a la competència lectora.

2. *Formació prèvia de les funcions.* En algunes ocasions serà necessari que el docent realitzi un modelat, mostrant com resol ell aquest tipus de tasques. En d'altres, ni haurà prou amb algunes indicacions i la supervisió del treball dels alumnes.
3. *Temps d'assentament del funcionament.* La rotació de funcions no hauria d'impedir que els alumnes tinguessin temps suficient per poder anar assimilant les corresponents funcions. Si el mètode s'incorpora com a una estratègia comú a l'aula, sempre que ens enfrontem a textos complexos, els alumnes n'automatitzaran fàcilment el funcionament.
4. *Rotació de funcions.* És convenient no perdre de vista que els alumnes han d'aprendre totes les funcions que utilitzaran quan s'enfrontin a textos de manera individual. Per això és important establir una rotació en les funcions.
5. *Avaluació.* El mètode és instrumental en el sentit que afavoreix la comprensió del text. Per tant, l'avaluació s'ha de plantejar sobre el seu significat, ja sigui preguntant directament o bé demanant a l'equip que resolgui una tasca en la qual s'haurà de posar en joc el coneixement construït a partir de la lectura.

La conveniència d'ús d'aquest mètode no està tant en l'edat dels alumnes —ja que sabem que a comprendre textos n'aprenen al llarg de la vida— com, sobretot, de la complexitat relativa del text per als lectors. En aquest sentit, amb algunes adaptacions, aquest mètode pot utilitzar-se en tots els nivells educatius.